

SZERKESZTIK:
KESZLER JÓZSEF, REINER FERENCZ és SCHÜTZ MIKSA.

Előfizetési ára:
Egész évre 6 frt. — Félévre 3 frt.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP
Évenként 20 iv zenemelléklettel; több arckép és képzőművészeti melléklettel.
Egyes szám ára 20 krajczár.

Szerkesztőség: Váci-utca 3. sz.
Kiadóhivatal: Gránátos-utca 6. sz.

TARTALOM.

IRODALOM: P. J.: *Író és szinigazgató.* — Irodalmi hírek.
ZENE: Dr. SCHÜTZ MIKSA: *A párisi nagy opera.* — Zenészet hírek.
SZÍNHÁZ: Színházi hírek.
KÉPZŐMŰVÉSZET: M. F.: *A müncheni műgyűjtésből.* — NYÁRI SÁNDOR: *Hansen Teofil báró.* — Képzőművészeti hírek.

ÍRÓ ÉS SZINIGAZGATÓ.
— Befejező közlemény. —

Ami a bécsieket még jobban bántotta, az a körülmény, hogy Wilbrandt körmönfont színházi meséjének színhelyét oly vidékre tette át, a mely minden bécsi ember előtt kedves és drága. Ez a «schöne Salzburger Landschaft voll guter Menschen und guter Geister». A salzburgi mondakör tényleg gazdag az Untersbergi mesékben, de egy sem tartalmaz közülök olyan kaucsukéjhölgyet, melyet Wilbrandt túltengő fantáziája alkotott. Wilbrandt az ő Untersbergi meséjét nem a salzburgi tájból ki, hanem abba bele írta. Nyoma sincs benne a lokális hangnak, tájéknak vagy alakoknak. De a mese költője nemcsak hogy hidegnek és érzéketlennek bizonyult ama vidék természete iránt, melyről drámáját elnevezte, hanem még mint az ily boszorkány-komédia szerzője egyáltalán elidegenedett a természettől. Költői fantáziája a spanyol dráma-romantika fantasztikus-szimbolikájának szolgálatába szegődött. Az élet és a természet nem nyújtott neki mintát Gerda alakjához, hanem igenis a spanyol drámairók scholastikus tanulmánya és az érzéki rokonság a német romantikus fantázia-önkényvel, a melyből az új költészet Göthe vezető csillaga alatt szerencsésen kibontakozott, hogy a szép iránt fogékony realizmus életvidor és termékeny mezején meglepedjék.

Hol találunk az egész világirodalomban ilyen alakokat, melyekben csak a csodák után sovárgó és a mystikus szimbolikában tetszelgő fantázia tud gyönyörködni? Wilbrandt ehhez a dramatikához a buzditást ugyanazon forrásokból merítette, a melyekből a romantikusok vették azt a rézszeget, mely a fantáziatelt poézisből fantasztikus mysticizmust csinált. Nem elégedett meg azzal, hogy a spanyol nagy drámairók realiztikus művészetén lelkesüljön, hanem követte azokat a sirén hangokat, melyek csábitóan hangzanak ki ugyanazon spanyol költők fantastico-allegorikus *Comedia divina*-áiból. És utánozta őket anélkül, hogy olyan lángoló és csodahívó spanyol lenne, anélkül, hogy fantáziájának furcsa szüleményeit meleg vérről és forró szenvedélyvel éltette volna. Calderon *Csodátevő mágius*-ának Cypriánja állt Wilbrandtnak mintául az Arnulph lovag alkotásánál; abban a dämönbán, a mely Cypriánt hálóiba keríti, midőn egy fantom alakjának a szeretett Justina vonásait köleszöni, abban találjuk meg Wilbrandt Gerdájának alapelmét. És Brentano *Romanzen vom Rosenkranz*-ában találjuk ugyanazt az érzéki, borzongó motívumot német-romantikus kezelésében. Goethe ellenben realiztikus hangolt ifjúságának teljes alkotó erejében egészen kivételtételt Margit-tragediáját a természetfeletti kísértetek viszatáasztó mellékizéből. Margit nem kísértet. És mégis, midőn Faust Helenáról álmodozik, Margitban látja a legszebb asszonyt, egyszerűen azért, mert ereiben ujjlag ifjúkori tűz lobog és a szerelem a bájos polgári gyermeket a legszebb nővé eszményíti. Az öreg Göthe azután persze sok titokteljes dolgot csempészett a második részbe, de a második rész előadása is bizonyította, hogy ezek az allegoriák telve vannak szellemmel és mély szimbolikával, de hiányzik belőlök a dráma nélkülözhetetlen életereje. Wilbrandt is előadatta az igazgatása alatt álló színpadon Faust második részét. Tapasztalta, hogy e tényét a pietás elismerésre méltó aktusának és tanulságos kísérletnek vették. A tanulságokat azonban, melyeket mindenki elfogadott, egyedül ő nem követte; sőt ellenkezőleg, az allegorikus fantasztika csábitotta őt az utánzásra, egy utánzóhatatlan szellemi mű epigonszerű

utánzására, melyet szerzője nem a színpad számára irt és a második rész Faustjából a spanyol minták folytán Faustulus-Arnulph lett, Helenából az érzéki Gerda. Míg azonban Faust második része azzal végződik, hogy az egyetlen ideál abban áll, ha másokért működve, a haladó kultúra szolgálatába szegődünk, addig Wilbrandt enervált Arnulphja Gerda buja ágyából Elsbeth puha karjaiba dől; és a spanyol költő magasztos keresztény hite helyett, melynek imádása által a rossz szellemet elűzi, a 19-ik század szkeptikus költője nem ismer más istent, a ki meséjét bevégezné, mint a deus ex machina-ként megjelenő halvány, élettelen — színházi holdvilágot. A bécsi burgszínház és a német színház egyáltalában Wilbrandtnak a spanyol költők iránt táplált előszeretetének köszönik a «Zalameai bíró» új feldolgozását és ő ezért hálás köszönetet is aratott, de szemben az oly nemzet és kultúrkorszak-dramája iránt táplált előítéllettel, mely a németektől oly távol esik, ezt az előszeretetet szerencsétlennek kell nevezni. És mily távol esik Wilbrandt emez új költői adománya attól a művészi ideáltól, melynek a «Fabricius leánya» és fiatal frisseségű vigjátéka: «A festők»-kel akart szolgálni.

És mégis ezekben a realiztikus művekben is találunk élesebb megfigyelés mellett oly irányt, melyet határozottan romantikusnak lehet nevezni. Meglátszik rajtok a fantázia számító munkájának öröme, mely túlhaladja azt a kedvet, melylyel az élet friss realiztikus alakjait szokták teremteni. Meglátszik rajtok a hajlam körmönfont problémák felállítására, melyek megoldása nagy raffinementtel a valóság látszatára törekszik. Eme problémáknak karakterisztikus tulajdonsága az, hogy oly embereket választanak központul, akik korukkal, a társadalommal, nemökkel meghasonlanak, önkéntes száműzöttek vagy kilököttek, kiknek sorsa az olvasóra nem felszabadítólag, hanem nyomasztólag hat, oly alakok, melyek Wilbrandtot itt is mint romantikust mutatják. Csak elvéve válik Wilbrandt hőseinek és hősnőinek elszigetelt állapota oly motívummá, mely oly tetszetős fejlődést és megoldást nyer mint a «Festők»-ben. Csak ritkán bír jellemkép, mely olyan kivételes állapot-

ból kerül, ki oly bájjal mint a Festők víg pajtásnöje. Fabriczius, a társadalomtól elidegenedett rab, már nem bir ilyen rokonszenves tulajdonságokkal. Még vegyesebb érzelmekkel tölt el bennünket «Johannes Erdmann»-ban a hős szembeállítás (ki halottnak hirdette magát) egykor hűtlen nevével, ki azalatt sokáig az örültek házában volt. A józanul érző emberben hiányzik az ilyen tragikum iránt való érdeklődés. Hasonló situációkkal találkozunk novelláiban, melyek közül a korábbiak az átélt tapasztalatok frissességével adatnak elő, az újabbak pedig a gondosan megfontoló, spekulatív szellemi munka jellegét viselik magukon. Csak ritkán tűnik fel valami élénkebb részvét a kor szellemi harczi és a modern társadalom fejlődésének hatalmas problémái iránt. Épen ahol ilyen részvét közreműködött a problema feltalálásánál, mint a «Dämonok» című novellában, mely Blindnek Bismarckra szándékolta merényletét mint egy ideális akaratú aktust lélektanilag érthetővé teszi, vagy az emberek származását tárgyaló «Az első ember meséje»-ben nagyon zavar a költő czélatossága, melylyel magát, mint az anyag fölött álló elbeszélőt az olvasó emlékezetébe hozza és azzal az illúziót megsemmisíti.

Mialatt a «Märchen vom Untersberg» Bécsben színre került, a német könyvpiacra új novella-gyűjtemény jelent meg Wilbrand tollából. Két nagyobb elbeszélés tölti ki a Schottländer kiadásában megjelent kötetet «Der Verwalter» és «Die Verschollenen.» Mondjuk mindjárt előre: az elegans és vonzó előadást tekintve, Wilbrandt itt is mesternek bizonyult; mindkét elbeszélést eredeti invenció jellemzi, mindkettőben érdekes helyzetek sorakoznak egymás mellé, a melyek rendkívüli alakokat állítanak egymással szembe. De a két novella olvasásánál sem szabadulhatunk attól az érzettől, hogy eme helyzetek nem az élettől vannak ellesve, hanem a költő által feltalálva valamely bizarr probléma megoldására, a melyek iránt sokkal inkább érdeklődik mint emberi alakjai iránt. A két novella emberei ismét csak oly regényhősök, a kik nem az életnek közepette állnak, hanem romantikus önteltségökben az élet törvényeivel nem számolva, oly boldogságért küzdenek, melynek elérése korukkal, nemzetökkel és hivatásukkal éles ellentétben áll. A «Verwalterben» egy genialis személy, melynek jelleme a Göthétől származott problematikus természetéről adott definíciónak felel meg, a ki mindent, a mi lehet, tud, de czél és terv nélkül kalandozza be a világot, hogy egy emanczipált, a férfiakat megvető nőnek nemének hatalmát megmutassa, ennek a nőnek szolgálatába áll jószágigazgatói minőségben; mind a két nőnek büszkeségét erélyes harc után megtöri a kölcsönös szerelem hatalma. Daczára a rendkívüli gyakorlati és szellemi tehetségeknek, melyekkel a költő őket felruházta, egyik sem tud azokkal élni, sőt tehetségeiket és szellemi adományait a legoktalanabb és legimpraktikusabb módon használják; nem úgy viselik magukat mint hus és vérből összetett emberek, hanem mint szinpadai alakok, melyeket a költő bizonyos szenaris hatások elérésére mozgat. Sokkal gazdagabb költői részle-

tekben, de sokkal regényesebb is a második elbeszélés: «Die Verschollenen.» E második novella egy házaspárt vezet elénk, mely Thüringia egy magányos kastélyában elzárva él a világtól. A költő igen vonzóan hiteti el velünk az ily elkülönített élet boldogságát. De ezen önkéntes lemondás magyarázata sehogy sem elégít ki, mert a hős nem egyéb egy örökké tétovázó álmodozónál, a ki mert gyenge, a világgal meghasonlásba jön és végeredményben gyávaság miatt mond le nevééről és a világról. Még kevésbé elégít ki a novella kimenetele, a mely egy ily kolostori visszavonultságot, az emberiségnek mintegy háta mögött élvezett boldogságot jóvá hagy. A megelégedettségnek ilyen dicsőítése a közös érdekekben való működés nélkül, hivatás teljesítése nélkül, a világ és az emberiség oly megvetését foglalja magában, a mely egészségtelen és káros. Az ily költészet hasonlít a bódító virágillathoz, mely tunyaságra és szellemi lethargiára csábít; Ez a poezis a genialis semmivé és a szellemi önteltség ama két virágnak vészt hozó illata, a mely egykor a romantika iskola költőit elbódította és lassanként minden költői erejétől megfosztotta.

P. J.

IRODALMI HIREK.

A TOURISTAIRODALOMNAK legközelebb igen érdekes újdonsága lesz. Heksch Sándor Bécsben élő hazánkfia és lapunk munkatársa derék munkája az «Illustrirter Führer durch Pressburg und seine Umgebungen, das Waagthal und die kleinen Karpathen». A mennyiben a prospektusból itélni lehet, Heksch műve minden tekintetben kedves vezetője lesz a turista publikumnak, mely a vidéket hely-néprajzi és történelmi szempontból világítja meg és a felületes Bäderker helyett körülményes s tanulságos irodalmi nivaun álló kézikönyvet szolgáltat a külföldi utazó közönségnek. A könyv sikerült illusztrációkkal van ellátva, mely felső Magyarország legregényesebb vidékeit vezet elénk. Ara postán küldve 2 frt. 20 kr. Ajánljuk az utazó közönség figyelmébe.

— EDMOND LEPELLETIER, a párisi «Réveil» főszerkesztője «Amant de coeur» című naturalisztikus regényét, mely a párisi félvilág köreiben játszik és hőse a kétes hírű hölgyek hivatalos gardemansieurje (a kit párisban «Alphonse»-nak hívnak), dramatizálta.

A PÁRISI NAGY OPERA.

— Ut hangok és visszaemlékezések. —

I.
Első Napoleon, mint mondják, egy alkalommal úgy nyilatkozott, hogy a Nagy Opera Franciaország luxusa, a Comédie Française büszkesége. E nyilatkozat mind e mai napig semmit sem veszített jogosultságából; az államforma változásai, a politikai felforgatások nem változtattak azon, hogy a szép művésze-

tek összes ágai között, melyek iránt a francia állam tudvalevőleg páratlan bőkezűséget tanusít, az opera részesült a legszeretetteljesebb gondoskodásban, egy intézet sem élvezte ama bőkezűséget oly mértékben, mint valamennyi kormányának ez elkényeztetett kedvence. Ama intézetnek, mely iránt a császárság minden megkívántató áldozatra kész volt, a köztársaság addig ismeretlen fényvel kiállított palotát emelt. A Nagy Opera épülete a Boulevard des Capucines-en legkiválóbbnak mondható Páris modern architektónikus műremeikei közt és kétségkívül a legdíszesebb színi épület, melyet valaha emeltek. Valóban mintha megvalósulna, a mit Wagner mondott az operáról, mint a jövő összművészetéről; a művészetek minden neme kezét nyújtott itt, hogy páratlan fényt árasztson ez épületre. A szemlélő nem tudja, hova forduljon előbb, ha megpillantja a házorum plasztikus tánczcsoportozatát, Carpeaux e mesterművét, a márványtól és tarkázott ornamentikától ragyogó loggiát, a gazdag attikát és Apolló megaranyozott kolosszális alakját, mely a háztetőt koronázza és szerte tündöklő fényével uralkodik a széles Avenue de l'Opéra-n. CHARLES GARNIER, az opera építész, ha nem kerülhette is el a fogyatkozásokat, melyek ily bonyolított munkával járnak, mégis mesteri művet nyújtott: igaz ugyan, hogy az állam az előírnyított 20 millió helyett 30 millió frankot fizetett érte. Ha tovább haladunk és felülmulhatatlannak tartjuk a grand escalier-t, mely az építész büszkesége, a foyert Paul Baudry mennyezetfestményeivel, a híres hét méter magas tükrökkel és a legdíszesebb függönyökkel, akkor meglep a terem pompája, melynek tulterhelt arany- és bronz ornamentikáját csak a páholvók és karzatok telített vörös színe mérsékli. A terem 2200 ülőhelyet foglal magában, tehát sokkal kevesebbet mint a bécsi udvari opera, mely különben sem ér fel czélszerűségben a párisival, bár támlászékei kényelmesebbek, kijáratát számossabbak és ventilációjá összehasonlíthatatlanul jobb; de a bécsi opera tulságos nagy és korlátolt hangot csakugyan tönkre tesz. Az ellenkező szélsőségek közeli példát nyújt a készülő félben lévő pesti opera, melynél annyira mentek a gondoskodásban, hogy az énekelők meg ne erőltessék magukat, hogy tulságos kicsinyre szabták a nézőtér. Nem több, mint 1300 ülőhelylyel rendelkező terem határozottan kicsiny és nem lehet elég jövedelmező; szerfelett nagy teremmel is sok kellemtelenség jár, de az egyik szélsőségtől való félelemnek nem kellett volna a másikat előidéznie. Az énekesek és énekesnők drága tűdőire fordított gondoskodás megható ugyan, de a mi véleményünk az, hogy a ki 1800 helynyi teremben nem teheti magát hallhatóvá, az jobban teszi, ha más, hasznos foglalkozást keres a helyett, hogy operában énekel.

A párisi Opéra Comique és a Théâtre Italien csaknem kizárólag a víg és lyrikus operának van szánva, és ezeknek minden intímabb sajátsága kétségkívül kisebb dimenziókat kíván meg, de azért egyik terem sem foglal magában kevesebbet, mint 1800 helyet. Mi több, az énekesekről való értelmes gondoskodás

épen ezek számára követeli meg a minimumot, melyet kitűztünk, mert kisebb teremben a nagy operának szánt zenekar elnyomja az éneket olyannyira, hogy némely együttesben, különösen finalékban gyakran csak a zenekar hallható, míg a színpadon az énekesek élénk mozdulatai csak valami pantomimikus kíséretet nyújtanak.

II.

A párisi új operaház 1875 január negyedikén nyílt meg GOUNOD *„Faust”*-jával. Az igazgató kötelezve volt arra, hogy újdonságoknak évenként egy nagy, legalább három felvonásos operát ballettel és egy kis, egy-két felvonásos operát ballettel adjon elő; az utóbbit önálló ballettel lehetett helyettesíteni. Tehát két újdonság évenként, — valóban, alig képzelhető szerényebb követelés; a bécsi opera legalább négyet-ötöt, gyakran még többet hoz, a sokkal kevésbé dúsan ellátott német színpadok Berlinben, Hamburgban, Münchenben, Lipsceben stb. átlag ugyanannyit. Evvel szemben a párisi operaközönség szerénysege annál meglepőbb, mivel tudvalevő dolog, hogy Párisban még inkább, mint minden más nagy városban a közönség mily kielégíthetetlen vágyat táplál mulatság és újdonságok után. De a Nagy Opera még külön meglepetéseket szolgáltatott. Már az első évben mellőzték a szerződés megállapításait és nem adtak elő semmi újat, azon ürügy alatt, hogy nem találkoztak színrehozásra méltó mű. 1876-ban adták MERMET *„Jeanna d'Arc”*-ját, 1877-ben *„Le roi de Lahore”*-t és *„Sylvia”*-t, 1878-ban *„Polyucte”*-et és a *„Fandango”* balletet. Ez HALANZIER igazgatásának művészeti mérlege.

Monsieur HALANZIER-DUPRÉNOY, a nagy opera egykori igazgatója, Párisnak csak oly specialitása, mint a világváros akár milyen más nevezetessége. Kis, köpczös alak, mely ritka-rövid nyakon aránytalanul nagy, ősz fejet hord, oly fejet, mely — mint Balzac mondaná — bizonyára nem az övé, hanem egyik bérkocsitulajdonosé (intérieur de Paris), a milyenek oly számosan találkoznak Páris utcáin. Valami kimondhatatlan gorombaság fekszik vonásaiban, mely tiszteletet gerjeszt a művészet ez embere előtt. És csakugyan művész ez az ember, mert sikerült neki a világváros közönségét négy éven át kijátszani oly műsorral, hogy nincs az a vidéki színpad, mely nyomoruságosabbat nyújthatna, és mert elég ügyes volt valami tizenkét, legfeljebb tizenöt darabbal szerződésének tartamán átvergődni, az ő cahier de charge-át a miniszteriummal szemben megtartani és végre néhány millió francnyi keresettel nyugalmába helyezkedni. Oly simán nem ment a dolog; a sajtóban hallatszott némely hirtelenkedő hang, mely az igazgató urnak mondott néhány igazságot, pl. hogy ő lelkiismeretlen, kötelességéről megfélelkezett hivatalnok, a ki vezetése által megingatta a hitel egy fontos és költséges intézetben, melyet annyira vitt, hogy az elidegenítette az operától a közönség jobb felét és mind az önértetes művészeket, zeneszerzőket és énekeseket. A versaillesi assamblée-ben figyelmet igénylő hangok panaszt emeltek Halan-

zier ur üzletvezetése ellen, ez érdemes egyéniség iránt nagy fokú elkeseredést konstataltak művészi körökben és határozottan követelték elmozdítását. Halanzier ur joggal mondhatta, hogy ő Párisnak legjobbban gyűlölt lakója. Egyéb tulajdonságain kívül ugyanis, melyek oly rendkívüli mértékben minősítik egy nagy művészeti intézet igazgatójává, még egy jellemvonással rendelkezik, mely persze nem alkalmas arra, hogy környezetének szeretetét és elismerését megnyerje. Halanzier ur t. i. Párisnak leggorombább embere, az tény, melyről nagyon könnyű meggyőződni; csak mondja az ember egy párisi bérkocsisnak, a ki feleselni kezd: *«Maga olyan goromba, mint Halanzier»*, és az elpáholtatás kikerülhetetlen; a párisi kocsisok megegyeztek abban, hogy ezt az összehasonlítást a legnagyobb sértésnek veszik.

Midőn Halanzier dicsősége hanyatlani kezdett, nagy emphasissal hirdette lapjában, hogy üzletvezetéséről gondolkodjanak bármiként, de két érdemet meg nem vitathatni tőle: a claque eltörlését és az agiotage megszorítását. Az előbbi illetőleg annyiban igaz volt, hogy érzett magában annyi bátorságot, hogy a világiállítást alatt magukat nélkülözhetetleneknek tartó *„Romain”*-ek orczátlan követeléseit keréken megtagadta. Ezt annál könnyebben tehette, minthogy nagyon jól tudta, hogy 1878 május havától szeptemberig egyetlen egy újdonságot sem fog színre hozni és egy új erőt sem fog alkalmazni; és az idegenek, kik tömegesen sereglettek az opera-palota megcsodálására, elég naívek voltak, hogy maguk végezték a claque teendőit. De azért Párisban minden ember tudja, hogy a hivatalos claque garázdálkodásának nincs vége, csak gazdát cserélt, és a helyett, hogy az opera költségvetését terhelné, mint addig, azóta a művészekre és szerzőkre veti ki a költséget. De a genialis igazgató megint megtakarított néhány tizezer frankot, és azért még ráadásul dicsőséggel övedzi homlokát. A minden mértéket meghaladó agiotage-t illetőleg pedig, mely különösen a kiállítás ideje alatt az igazgató szeme láttára és az opera közvetlen környezetén virágzott, ezt az országos csapást illetőleg szintén nem úgy áll a dolog, mint azt az igazgató úr el szeretné hitetni. A boulevardokon az opera körül most nem folyik ugy az üzlet, az igaz, de csak formailag történt változás, tényleg nem. Az érdemes agiotage garázdálkodását rendszeresítették, a mennyiben most opera-jegyért a számos *bureaux de location* egyikébe kell fáradni, hol az ember kétszeres, háromszoros áron megkaphatja jegyét, vagy nem is, a szerint, a milyen kilátást nyújt az üzlet. És minthogy az igazgatótól függ, hogy e *bureau*-knak mennyi jegyet bocsát rendelkezésükre, sohasem lehet oly korán az opera pénztárához jutni, hogy az ember még megkapjon elfogadható helyet. Ilyenek voltak a viszonyok az utolsó világiállítás alatt, és ilyenek rendszeren az évad tartamán át. A *bureaux de location* fényes üzletet csináltak, és mindenható uruk, az opera igazgatója, mint gonosz hangok állítják, nem kevésbé fényest. Egész közönséges Faust-előadáshoz 40—50 frankon

alul, premièrehez 80—100 frankon alúl nem volt kapható egy *fauteuil d'orchestre*, melynek rendes ára al pari 15—17 frk.

(Folyt. köv.)

DR. SCHÜTZ MIKSA.

ZENÉSZETI HIREK.

~ LAPUNK UTOLSÓ SZÁMÁBAN közöltük Victor Massé életét és működését és művei közül a jelentősebbeket is kiemeltük. Alább adjuk az elhalt zeneszerző összes műveit chronologiai sorrendben: *La chanteuse violée*, egy felvonásban, előadott az Opera-Comique-ban november 26-án 1850. *Galatée*, két felv. szövegét írta Carré és Barbier, Opéra Comique april 14-én 1852. *Les nocés de Jeannette*, egy felv. (Carré és Barbier) ugyanott febr. 4-én 1853. *La fiancée du diable* 3 felv. (Scribe és Romand) ugyanott junius 5-én 1854. *Miss Fauvette* egy felv. (Carré és Barbier) u. o. febr. 13-án 1855. *Les saisons* 3 felv. (Carré és Barbier) u. o. decz. 22-én 1855. *La reine Topaze* 3 felv. Théâtre-Lyrique, decz. 28-án 1856. *Le cousin de Marivaux* egy felv. Badeni színház aug. hóban 1857. *Les chaises à porteurs* egy felv. Opéra-Comique april 28-án 1858. *La fée Carabosse* 3 felv. és prolog Théâtre-Lyrique márcz. 6. 1859. *La mule de Pedro* 2 felv. (Dumanoir) Opéra, márcz 6-án 1863. *Fior d'Aliza* 4 felv. Opéra-Comique, febr. 5-én 1866. *Le fils du brigadier*, 3 felv. (Labiche et Delacour) febr. 25-én 1867. *Paul et Virginie*, 3 felv. Théâtre-Lyrique nov. 15-én 1876 és Cléopâtre.

~ A MISKOLCZI ORSZ. DALÜNNEPÉLYRE serényen folynak az előkészületek. Mintegy 1200—1500 résztvevőre számítanak. A szin házielőadások aug. 7., 8., 9. és 10-kén lesznek; az őszhangverseny vasárnap (10-kén) d. u. 5 órakor a városház udvarán; a diszhangverseny hétfőn este a színházban. A miskolczi dalegylet által a dalversenyre följajlott díjat (szép ezüst koszorút) Huber János budapesti ékszerész készíti.

~ A FEKETE DOMINÓ, Auber kedves víg dalműve, került színre a minap Nagyváradon, csekély számú közönség előtt. Az előadók közül Valentiné volt a fősiker; de jók voltak a többiek is, névszerint Makó (Gil Perez), Spányi Lenke (Angela) és Rostagni Irén (Claudia).

~ LISZT FERENCZ f. hó 12. óta Bayreuthban van, hogy a *«P arsifal»* — előadások zenei próbáit vezesse.

~ A BÉCSI UDVARI OPERASZÍNHÁZBAN négy heti szünet után e hó 16-kán kezdik meg ismét az operai előadásokat. Első este Link, stuttgarti tenorista fog vendégszerepelni a *«Tell Villmos»* Arnold szerepében. Szombaton a *«Hugenották»*-at adják, két vendéggel; Sigelli Raoul, Jaeger k. a. pedig Valentinát fogják énekelni.

~ LISZT FERENCZ EMLÉKSZOBORÁT, melyet Hohenlohe bibornok schillingsfürti (Württemberg) birtokán emeltetett barátjának, mult csütörtökön leplezték le. Az ottani dalegylet élén a második dsidás ezred zenekarával vonult ki a zászlókkal disztett emlékszoborhoz. Ott a dalegylet elénekelt Kösporernek *«A dalnok imája»* című férfikarát, zenekar kísérettel. Azu-

tán Förtsch jószágigazgató Hohenlohe bibornok képviselőjében beszédet mondott és az emléket a közönség oltalmába ajánlotta. Majd ismét a dalegylet elnevezte Coburg Ernő herceg «Hymnus»-át, szintén zenekar-kísérettel. Végül pedig Gaebisch tanító, a dalegylet elnöke, rövid beszédben a Hohenlohe családot dicsőítette.

~ A BAYREUTHI FESTSPIEL alkalmából az odaváló Tageblatt a következőket írja: «Üdvöz legyetek Bayreuthban. A Parsifal előadásának napjai közelednek, e magasztos műnek előadásai, melyeket a halhatatlan mester híveinek, a magasztaságában és tökéletességében, örökségként hátrahagyott. A próbák holnap kezdődnek s ma érkeznek meg azok a kitűnő művészek, kik hivatva vannak bizonyosságot tenni Wagner magasztos muzsájának jelentőségéről, megmutatni azt, hogy az összetartásnak ama szent fogalma, melyet Wagner hívei mesterök sirján tettek, minden időkre érvényben marad. Bayreuth városa üdvözli a régi kedves jó barátokat. Nem szükséges ismételnünk, hogy Bayreuth városa mindent el fog követni, hogy azok a művészek, kik Bayreuth városát bel- és külföldön híressé tették, minél jobban érezzék magukat körünkben. S így még egyszer mindnyájotoknak örömmel kiáltjuk: Üdvöz legyetek Bayreuthban, s fel a komoly, ünnepies munkára!»

~ GENFBEŰ igen érdekes lesz a jövő színi évad. Ott ünnepi előadást rendeznek, a melyek elsejét Leo Délibes, a másodikat Massenet, a harmadikat Guiraud, a negyediket Saint-Saens és az ötödiket Gounod fogja vezényelni. Előadják a többi közt «Herodias»-t, «Manon»-t, «Françoise de Rimini»-t, és «Lohengrin»-t.

~ VERDI szerénységéről ismét igen meghatározó vonást közöl a «Figaro». A mester legutóbbi turini tartózkodása alkalmával mindennap ellátogatott a közkiállításba, ahol az általános figyelem és érdeklődés tárgya volt, noha mindig kerülte a föltűnést. Egy ízben éppen akkor érkezett a hangszerek osztályába, midőn ott egy orgonát próbáltak. Azt hitte, hogy nem vette észre senki és meghúzódott egy sarokban. De az orgonajátszónak jó szeme volt, azonnal meglátta Verdit és egy dalmot kezdett játszani Aida-ból. Verdi dühös volt, hogy felismerték, fogta kalapját és elindult egy nyugodtabb helyet keresni. De hiába. A zongorák, a harmóniumok, az összes hangszerek mind az ő operáinak különböző részleteit játszották. Verdi le volt fegyverezve. Nagyot nevetett, aztán otthagya a hangszerek osztályát és elment . . . magát megmérteni. Öt perccel később a kiállítás összes látogatói megtudták, hogy Aida szerzője 70 kilogrammot és 200 grammot nyom.

~ BOLOGNÁBAN még ez évi október 4-én ünneplik meg az ott született és meghalt zeneszerző Padre Martini halálának napját és egyszersmind akkor tartják meg az olasz zenészek második kongresszusát.

~ PÁDUÁBAN e napokban nyitották meg az ujonnan épült Verdi-színházat.

~ AZ AMERIKAI WAGNER-HANGVERSENYEK Thomas művezetése és Materna

asszony, Scaria meg Winkelman közreműködése mellett április 14-én Bostonban kezdődtek és június 21-én Buffalóban végződtek. Ezen idő alatt a fáradszatólan művészek 75 hangversenyt rendeztek Észak-Amerika különböző városaiban.

SZÍNHÁZI HIREK.

== UJHÁZI EDE, a nemzeti színház tagja, közelebb Nagy-Kőrösön, Pesti Iliás Lajos színtársulatánál vendégszerepelt. Öt-ször lépett fel, nagy tetszés mellett, a «Miniszter előszobájában», «Oszi napsugar», «Czifra nyomorúság», «Kölcsönkért feleség», «Országgyűlési szállás» és «Vén bakkancsos» darabokban. Innen Miklósy társulatához ment, folytatni vendégszereplési körútját.

== A KRISZTINAVÁROSI SZINKÖRBEŰEN csütörtökön volt Tolnayné Dömjén Rózsa asszony jutalomjátéka. A fiatal színésznő kitűnő választást tett Ohnet Vasgyárosával, mert abba a kellemes helyzetbe jutott ezáltal, hogy jutalomjátékának nemcsak szép szellemi, de anyagi sikere is volt. Tolnayné Claireje szép alakítás volt, de ha még sem domborodott úgy ki mint a szerep természeté kívánja és Tolnayné tehetsége és művészi ambíciójától várni lehetett, csak a környezetben mult, mely iránt ezáltal a szokásos elnézéssel nem lehetünk. Már a legmagasabb társaság drámai képe a külső tényezők observálása nélkül nem állhat meg. A nyirkos, sötét pinczében a legjobb festő sem képes napsugaras tájképet teremteni és akár milyen volt Tolnayné Claireja, azt a fényes sikert, mely Claire hivatott személyesítőjének rendes kísérője ezen szerény és korlátolt körben nem érhetette el. Dicséretes kivételt egyedül Balassa Bachelinje érdemel, ki legalább külsőleg állt szerepe és feladata magaslatán.

== SZIGETI JÓZSEF veterán művésznők kedden lépett föl Nagyváradon a «Rantzauk»-ban, de vendégszereplése iránt az ottani közönség oly csekély érdeklődést tanúsított, hogy a művész félbeszakítván vendégszereplését, még az nap éjjel a gyorsvonattal visszatért a fővárosba.

== A KRISZTINAVÁROSI SZINKÖRBEŰEN hétfőn Németh János tenorista jutalomjátékául Offenbach rég nem adott operetteje: a «Szép Heléna» kerül színre. A jutalmazandón kívül a főszerepek Pajor Emilia, Ebergényiné, Réthy Laura, Follinus, Boros és Kövessy Gyula kezeiben vannak. A szinkör igazgatósága Bártfai Paczóna Antaltól «Az angyalcsinálók» című fővárosi életképet fogadott el előadásra. A darab a jövő hét folyamán kerül először színre.

== ARADI GERŐ jól szervezett színtársulatával f. hó 10-én Keszthelyre érkezett. A színműelőadások sorozatát «A csókon szerzett vőlegény» című bohózzal nyitotta meg.

== AZ ÉSZTERGOMI KÖZÖNSÉGTŐL f. hó 15-én vett bucsút Krecsányi Ignác társulata a «Traviata» operával. A társulat itt időzése alkalmával ez egyszer adott operát. A zenekart a zenekedvelők néhány

tagja szíves közreműködésével erősítette. A társulat Egerbe megy, hol az állandó színházat fogja megnyitni, onnan pedig Kassára indul, hol hosszabb időn át marad.

== JAKAB LAJOS színtársulata f. hó 12-én és 13-án Komáromban is előadta az «Ember tragoediá»-ját. Az érdeklődés az előadás iránt oly nagy volt, hogy daczára a tetemesen felemelt helyáraknak, a darabot meg kellett ismételni. Komárom közönségének intelligenciája bőven jutalmazta a magasztos művészetért elismerésével Ivánffit (Adám), Havasit (Lucifer) és Török-nét (Éva). Ivánffit, hogy Madách nagyszerű művének szellemi kincseihez könnyebben hozzáférhetővé tegye a közönséget, rövid ismertetést irt a költeményről, a mely az előadást megelőző napokon szétosztatott a közönség között. Folyó hó 15-én volt Ivánffit jutalomjátéka, Feuillet színműve: «Egy szegény ifju története». — A társulat ez idő szerint «Gasparone» operetere készül.

== A BÉCSI UJ „BURG”-SZÍNHÁZ külseje tökéletesen elkészült és most a nézőtérén, valamint a színpadi helyiségekben folynak a munkák. A két oldalszárnyban egy-egy márvány-díszlépcső lesz; ezenkívül négy páholy- és három karzati lépcsőt alkalmaznak. Az udvari páholyhoz szintén külön díszlépcső fog vezetni, valamint külön lépcsővel lesz ellátva a második udvari páholy is, mely az uralkodó ház tagjai számára van rendezve. Összesen tehát tizennégy lépcső fog a nézőtérre vezetni. A színpad 32 méter széles és 26 méter mély, — a hátsó színpad nélkül, melynek mélysége 12 méter.

== JAUNER IGAZGATÓRÓL azt a pikáns hírt közlik német lapok, hogy a bécsi «Theater an der Wien» tulajdonosával, Schönerer kisasszonnyal kötött titkos szerződés értelmében az említett színháznál mint főrendező fog működni.

== A BÉCSI «THEATER AN DER WIEN» igazgatósága felszólította Schönthan színműíró, adassa elő darabjait ezentul a nevezett színházban. Schönthan ebbe beleegyezett, de a következő föltételeket szabta: először is ezer forintot követel minden darab benyújtásáért, azonkívül tíz százalék írói tiszteletdíjat, végre azt követeli, hogy minden darabját látatlanba, előzetes bírálat nélkül fogadják el. Ezeket a föltételeket a színház igazgatósága természetesen nem hajlandó elfogadni.

== A BRÜNNI VÁROSI SZÍNHÁZBAN a lefolyt színházi év alatt 297 előadás volt; ebből 73 jutott az operának, 64 a színműnek, 54 az operettnek, a többi a bohózatnak és a népszínműnek. A föllépett vendégek közt volt Wiltné, Broulik, Beck, Papier, Lewinszky, Hartmann, Meixner, Blasel, Tua Terezina stb.

== PÁRIS egyik alsóbbrendű színházában a minap «Caprice» címen egy felvonásos víjátékot adtak, a melyet szerzője eredeti ötlettel fejez be. «Caprice» egy önféjű menyecske, a ki még csak két hét óta van férjnél, de már is örökké zsörtölődik a háznál. A férj szeret a kandalónál ülni, a nő ki nem állhatja a kandalót, mert füstös lesz tőle öltözéke. A czivódás a körül forog, hogy a menyecske helyet foglaljon-e a kandaló mellett, vagy sem. A férj erélyesen lép föl, a menyecske eleinte duzzog sír, de azután megadja

magát, belátja hibáját, és — köhécselve bár, mert szerinte a kandalló csakugyan füstölög, — leül a kandalló mellé. A függöny legördül és a közönség tapsol. Ekkor a függöny ismét felgördül: a menyecske duzzogva ül ismét a szín ellenkező oldalán, a férj pedig fenyegetőleg emeli föl a csipővasat. — A béke rövid ideig tartott. — Ez az új fordulat igen mulattatóan hat.

= 30 REAMUR-FOKNYI MELEGBEN hogyan kell a közönséget a színházba édesgetni: azt megmutatta a montpellier-i (Déli Franciaország) színház igazgatója, a ki felvonások közben a közönségnek ingyen fagyalattal szolgál; még pedig a páholy- és a földszinti közönség egész, a karzati közönség ellenben csak fél porciót kap.

= A KOLERA, MINT SZÍNŰ TÁRGYA. A harminczas években divattá vált, mindenféle betegségeket és halál-nemeket a színpadra hozni. Olaszországban s Ausztria egy részében is nagy tetszéssel adtak egy öt felvonásos színművet e cím alatt: «Il cholera morbo», a melyben különösen megható volt az a jelenet, a midőn egy anya kolerába esik és a ragály miatt nem láthatja gyermekeit. Természetesen egy fiatal orvos volt a darab hőse, a ki az általa föltalált szerrel meggyógyította az anyát és nőül vette a leányát.

A MŰEGYLETBŐL.

München, július 19.

A jelenlegi heti kiállításban ARNOLD HERMANN-nal, kinek sok csinos jelenetet köszönünk a Rococo-időből, egy új téren találkozunk, és e téren való működéséhez csupán szerencsét kívánhatunk: tiz karakter-fejből álló «Dorigalerie»-je mintaszerű népjelleget tartalmaz. Ide tartoznak a polgármester, a községszolga, a koresmáros és a koresmárosné nem kevésbé a pap és az erdőmester. Az éles, de sehohsem túlzott karakteristika mellett a színészi elem is kiváló. A genre terén még megemlítendő egy érdeklősítő jelenet a hét éves háborúból, «Am Feinde» SCHUCH W-től, mely a művész utolsó két festményével szemben minden irányban határozott haladásról tesz tanúságot. SCHWENINGER «Könnyed mozgása», egy hintázó pár szép jelensége által enyhébb követelményeknek megfelel. Ugyanez áll VEITH E. «kis modelljéről». ZEWY egy «Paris itéletét» és egy «Hegedű csinálót» küldött. «Paris itélete» itt csupán két fiatal, a francia directorium jelmezébe öltözött nő lábainak csinoságára szorítkozik, de mindazonáltal nehézséggel látszik összekötni lenni. Mindkét kép gondnal nem kivéve, de kemény vonásoktól nem szabadok. Még nagyobb mérvben áll ez KOZAKIEWICZ «A kútnál» című magyar életképről. KOCH H. «Nem kívánat szerint» című festménye jó részleteket mutat anélkül, hogy egészben lekötne. GUGOL «Mignon»-jában fölötte nehéz alapszémét választott. Göthe csodálatos alakjait ugyszólván megtapinthatóvá alakítani bizonyára a legnehezebben megoldható fel-

adatok közé tartozik nem csupán a képzőművészetben. A modernolász iskola Tamburini, Bertiguoniés mások által kevesebb szerencsével van képviselve, mint a műegylet előbbi kiállításain. Kéméndi «Incroyable»-ja és «Merveilleuse»-je is csupán külsőleg representálják idejüket, VAN GELDER «Betegápolónője» pedig ismert mintákat követ, anélkül, hogy kifejezett sajátlagosságot juttatna érvényre. Az arczképfestészet BURKHART M. egy életnagyságu női arczképe és egy tisztnek mellképe által egy tehetséges dilettantstól, DE TAILLETTŐL szerencsésen van képviselve, míg ellenben WEBER MÁRIA kisasszony «Japaniai»-ja az öltönyön kívül semmi nemzeti jelleget sem mutat.

A számos tájkép között id. SCHLEICH EDE és ZWENGAUER A. munkái állanak első helyen. Ami az elsőt illeti, kis olasz vérlatából látható, hogy daczára az alakírtelennek, nem tudott kellőleg lelkesülni tárgyáért. Ugyanannak tehetséges fiától egy «Regg»-et és egy «Est»-et látunk telve finom érzéssel; POEPPEL-től egy eszményileg felfogott fagazdag tájképet, APNHARD GABRIELA kisasszonytól egy pompás őszi tájképet, OEFERLEI-től egy noerőfjordi tájat, a fény és árny mervellentételeivel és SCHÖNLEBER-től egy «Antwerpeni apályt». Ami ez utóbbi képet illeti, a szín most szárazabb, mint a híres mester hasonló műveinél. SCHÖNCHEN végül «Falurétjében» mutatja, hogy igazságnak tartja azt, ami nem egyéb, mint modor. Egyáltalán e szürkefestési modor, mely azon benyomást szüli, mintha az ujjonon fénymázolt képek liszttel lennének behintve, bizonyos müncheni művészi körökben egész járvánnyá látszik fajulni. A kiállítás legjelentékenyebb műve tagadhaltanul Bolívar ércmodellje MILLER FERDINÁND-tól, a THIERSCH F. által tervezett alappal. Ez utóbbi lábánál ül a világtörténelem magasztos alakja, íróval és könyvvel kezében, amint az ünnepeletteit jegyzi fel. Az alap felső, gömbölyű része körül keresetlen magatartásban Ecuador, Venezuela, Bolivia, Peru és Columbia allegoricus alakjai állanak, fölöttük pedig paizson állva és a haza zászlóját kebléhez szorítva Bolívar, a megszabadító alakja. A négyyszögű lépcsőemelkedés csucsain négy kürtfuvó genius hirdeti a hős és államférfiu dicsőségét. Miller Bolívar-emléke — nagy, méltóságteljes és költői felfogását illetőleg — kétségkívül az ó- és ujkor első emlékei között foglalhat helyet, örök dicsőségére a művésznek és szülővárosának.

Itt van UHDE FRIGYES «Engedjétek hozzam a kisdededeket!» című festménye is.

Minden áron feltűnést okozni, ez jel-szava sok művészeknek. Ezek közé tartozik Uhde Frigyes is, ki a tavalyi műtárlatot «dobgyakorlatával» szerencsétlente, mely ért csupán csekélységet, 10,000 márkát kért. Ha valakiben nincs meg az eredetiség jellege, mint pl. Leibl Vilmosban, és mégis a beszéd tárgyává akar válni, minden esetre helyes, az eredet utánozni. Ekként gondolkodott Uhde ur is és Liebermann nyomdokába lépett, kinek «Jézus a templomban» című képe 1819-ből még emlékezetben áll. Ha a középkor mesterei és a mysteriumok színészei a bibliai személyeket, Krisztust és Máriát kivéve,

saját koruk és államuk ruházatában ábrázolták, úgy ennek bizonyára megvolt a maga oka; ők és közönségük nem ismer-tek mást és ezáltal a bibliai alakokat szemléltőknek érthetőbbé tették. Azonkívül nem naturalisticusan ábrázolták alakjaikat, hanem mindig eszményi nyumbust kölesönöztek azoknak. Minden körülmény között azonban alakításuk a sok anachronismus daczára is időszerű maradt, mert megfelelt időtársaik felfogásának és eszmemenetének. És ha napjainkban Gebhardt Ede törekszik a bibliai anyagot a természetfölötti jellegtől megszabadítani és csupán a tisztán emberi tulajdonságot juttatni érvényre; meglehet barátkozni műveivel, mert maga is a régi mestere szellemétől van áthatva. Egész másként áll azonban a dolog Uhde Frigyesnél. Az eszményi belső felfogás helyébe itt a durvaság és rútság lép előtérbe és nemcsak bennünk, kik ezen új evangélium híret veszszük, hanem az evangelistákban magukban is hiányzik a hit. Ma már nem képzelhetjük a Megváltót emberi alakban közöttünk és ép ezért nem hiszünk Uhde Frigyes Krisztusában sem, ki szokásos öltönyében korunkbeli ruhákba öltözött parasztfiuk és leányok által környezve, egy hollandi parasztház szalmaszékén ül. Nagy a különbség vajjon az anachronismus a naivitásban, vagy hiuságban és különöz eszmék hajhászásában rejlik-e.

Mielőtt a jelenlegi heti kiállítás megbeszélését folytatnám, az építészeti és alakzati tanulmányokról kell megemlékezni, melyeket THIERSCH FRIGYES keleti utazásában gyűjtött és SCHMIED-PREUSCHEN asszony egy virág-csendéletéről (páoniák), melyek az utolsó kiállítás díszet képezték. Az idősb mesterek közül ROTTMANN KÁROLY egy «Eibtó» és ZIMMERMANN RICHARD egy fatájkép által vannak képviselve. Az «Eibtava» a mester egy korábbi időszakához tartozik és bár a felfogás nagysága félre nem ismerhető, a belső rajz hiányában bizonyos sajátságoságot tüntet fel. BAISCH HERMANN nagy állatfestményében «Utban hazafelé» energikus, terjedelmes előadási modorával — az uton a barmok között észlelhető lilaszínű árnyék nem egyeztethető össze és az egész mű egy bizonyos modorhoz való ragaszkodást mutatja. ARON egy női pasz-tellarczképe könnyed kivitele által köti le figyelmünket. A modern olasz iskola ez alkalommal kevesebb szerencsével van képviselve, mint az előbbi heti tárlatokon; a legjobbnak ezek közül RICC «Az étkezében» című festménye mondható, mely gránátosokat, polgárokat és egy leányt ábrázol a mult század kilencvenes éveiből «Mama megengedte a tánczot» a neve SPITZER új alakdús festményének. Egy szép vasárnap délutánján kellemes nyári fény világlik a verandán át a nyárilak elegáns termébe, de a benlevő ifju nemzedék mitsem törődik a természet szépségeivel és a kerti illattal, tánczolni akarnak. A még ifju mama kérésekkel ostromoltatik, melyektől csak engedékenység által szabadulhat meg. Egy ur — tán a nagybácsi — két ifju hölgy által erőszakkal vitetik a zongorához és a ház legkisebb leánykája is — egy kedves gyermek — egyesíti kérését a többiekével. Az előtérben egy szőke nő,

kinek egész lényén meglátszik a tánczolás kedv — keresgél a kótatartó tartalmában, miközben annak legnagyobb részét buzgalmában széjjelhányta. A társaság férfitagjai a szolgálok segélyével az asztalokat és székeket hordják ki, míg egyik közülök, valószínűleg a társaság tréfálója, a lámpaernyőt tette fejére és az asztalkendővel díszíti magát. Két öregebb ur, kik komoly beszédbe elegyedve mit sem törődnek a körülöttük történekekkel, egy mester ifju által, kinek utjában állanak, kimélet nélkül odább tolatnak; miközben a papa kávécsészéjével és hírlapjával a kertbe menekszik. BODENSTEIN egy humoros képet állított ki: «A rákászok»-at; PACHER pedig egy napsugaras «Erdőmélyét». HAVENIK «Tiszteletreméltó látogatásában» a jó színész mellett hiányzik a kellő nyugodtság. WILLROIDER egy nagyobbserű olasz tájkép és egy napfényben csillogó parkrészt átal szerencsésen van képviselve. SINDING OTTO egy nagyszerű compositioban Hake királyt ismerteti meg velünk, ki magát sok hősnék holttestével a tengerre vitorlázó hajóján elégeti. LUGO egy Schirmer modorában festett történeti tájképet, KAHLER K. egy finom salonképet «Közös reggeli» (ifju nő és macska) állított ki; STROMEYER kisasszony pompás sárga rózsákat, Heilmayer pedig egy «Holdfelkelte a starnbergi tón» című tájképet egészen idegen jelleggel. KRIECHELDORF «Vasárnap-reggelét» nagyon is ismert rendelvény szerint festette; Correggio egy szerény, de finoman átértzett képben a starnbergi tóhoz vezet bennünket; Raelbecke pedig elégett ház helyére, melynek festésében látszólag törekedett a rútnek divatos cultusához csatlakozni. Kiválóan lebilincseli figyelmünket RIEFSTAHL «Valláshirdetők a rhäti alpok között» című festménye, mely mintegy egy darab mivélődési történeti tájképi keretben: pogány papok ép egy fekete lovat áldoztak istenségüknek, midőn két keresztény hirnök szent buzgalommal siet a magaslatra és az áldozat beszüntetését parancsolja. Látható e képen, hogy művelt művész soha sem jó zavarba jelentékeny tárgy tekintetében; a műgyesület már rég nem látott ily benső jelentőséggel bíró művet. BENZUR és HERMANN C. egy pár pompás férfi-arczképet állítottak ki; SWERTSCHKOFF pedig több színben és kivitelben egyaránt kiváló csendéletet.

M. F.

HANSEN THEOFIL BÁRÓ

I.

MINT MESTER.

A 71 éves mester a lefolyt semestertel megvált a bécsiképzőművészeti akadémia tanszékétől, befejezte tanítói pályáját, — és talán joggal mondhatjuk azt is, hogy művészeti pályáját is; mert alig lehet feltenni, hogy az agg férfiú még egy új, nagyobb terv valóztatásához fogna.

Midőn így a mester a nyilvános életől megválna és a csendes nyugalomban keres lelkének nyugalmát, megkísértjük őt először is mint mestert, azután mint tanítót ismertetni.

A műtörténet alig mutat fel termékenyebb mestert mint Hansen, ki *Fersteltel* és *Schmiddelel* képezte ama trifoliumot,

mely Bécsset ujja teremté, mely Bécsset építőművészeti szempontból az európai városok között domináló szerepre emelte. Volt Bécsnek *Fischer von Erlach*-ja, volt *Siccardsburg* és *van der Müll*-je, kik a műtörténelemben szintén domináló szerepet játszottak, de nem tagadható meg ezektől az egyoldalúság, — míg Hansen mester, valódi mester az építőművészet minden styljében.

Habár Hansen a görög istenek szolgálatában állott, s csupán az örökké ifju és örökké szép görög művészet volt az ő ideálja: goth és renaissance ép úgy hirdetik a mester geniális tehetségét, mint klasszikus alkotásai.

Midőn fiatal korában elég alkalma volt görög földön a klasszikus kor csudás alkotásait tanulmányozni, s midőn az Athenben felépített műgyetem, tudományos akadémia, igazságügyi és Schey-féle palota a még nagyon fiatal művészt, kinek Schey báró nyitott alkalmat nagy reményekre jogosító tehetségét kifejtteni, európai hirre emelték, — akkor kapta meg a meghívást Bécsbe jönni, hogy az osztrák főváros újjászületésénél vezérszerepet játszon, itt, hol oly tág tér nyillott isteni művésze számára.

És ő ezt az alkalmat fel is használta. A fiatal Hansen teljes erejét, teljes tehetségét fejté ki és a külföld méltán tekintetelt irigy szemekkel a naponta fényesebb és fényesebb *Vindobonára*, hol Hansen nemcsak szépet és jót, — de egyszerűs mind sokat is alkotott. Míg a bécsi *arsenal* fegyvertára és a lipótvárosi zsidótemplom a leggyönyörűbb roman-stylben, a *fleischmarkt*i görög, keleti templom és a *matzleinsdorf*i evang. sirkert kápolnája imposans bizanci-stylben, — a képzőművészeti akadémia és a zenekedvelők palotája pompás renaissance-ban épültek, addig a mester a monumentális tőzsdével és parlamenttel nemcsak a görög művészetnek hódolt egyedül, hanem a boulevardi lakházak némelye is neki köszönheti existenciáját. Az operától átellenben a Drasche-féle óriási palota gazdag díszítményével és a Rahl-féle freskókkal rögtön szemébe ötlük épúgy az idegennék mint a művészek, kinek elég tanulmányozni valója van a mester művein, — és az Epstein és Ephrussi-féle paloták nemcsak kívül hirdetik a mester nagy tehetségét, hanem a belső helyiségek pompeji falfestményei is unicumot képeznek.

Hansen tehát művész és pedig a legtermékenyebb művész a bécsi műtörténelemben. — genie a szó legszorosabb és legnemesebb értelmében véve.

A kritika több helyen azt vetette a mester szemére, hogy *nem tud rajzolni!* Akárhányszor hallom e szemrehányást, mindannyiszor Beck Károly jeles hazánkfia, a nagy német költő jut eszembe, ki azt mondá: hogy nem ritkán kell egy jeles költőnek egy kontár kritikája előtt meghajolnia! Ezt mondhatja Hansen is. Mert aki Hansen munkáját megtekinti, aki a mestert és művét érti, aki a mester gondolatmenetét maga elé képzele, aki tud vele együtt érezni, — az Hansen sohasem vádolhatja azzal, mintha nem tudna rajzolni; mert minden vonás, minden tag, minden idom egy-egy töké-

letes egész az ő munkájában, mely örökös némaságában oly sokat és gyönyörűt beszél; munkája egy bűvös zene, melynek néma hangjainál a beteg lélek meggyógyul; munkája egy villámtelep, mely még a hidegvérű északiakat is kisdorja flegmájukból s felvillanyozza őket, ha ugyancsak értenek a művészet ezen ágához. Nem csudálom tehát ha a mester ellen a fenti vádat emelték, nem csudálom, mert jól tudom, hogy sokan irnak ma is jeles lapokban műbírálatokat, akik azt sem tudják mi a művészet.

Előttünk két renaissance palota görög motívumokkal: a képzőművészeti akadémia és a Drasche-palota. Ha igaz a német költő állítása, hogy: «In der Beschränkung zeigt sich erst der Meister», akkor igaz az is, hogy a valódi, az igazi művész akkor is megtudja mutatni magas röptű művészetét, ha sok anyag áll rendelkezésére és ezt a sok anyagot egy és ugyanazon tárgyon felhasználja. Valóban, vajmi nehéz is lenne elbirálni, hogy mi nehezebb: kevés anyaggal világra szóló munkát alkotni, vagy pedig sok anyaggal, anélkül, hogy ez utóbbi esetben a mester az aesthetika ellen vétsen? — Az első esetre vonatkozólag Hansen-ről mitsem lehet mondani; mert a muzsák által oly nagyon kegyelt mesternek sohasem volt alkalma kevés anyaggal dolgozni. Ha ő dolgozott, nem kérdezték tőle, mibe kerül munkája? szabad tért engedtek isteni művészetének és ő geniális alkotásával hálálta meg mindenkor e bizalmat.

Alig van épület, mely a homlokzatot illetőleg gazdagabb ornamentekkel lenne ellátva, mint a két most említett palota. Tiszta lelkiismerettel mondhatja a kritikus, hogy Hansen e két épületen a túlzásig haladt a díszítés alkalmazásában, de nem tagadható a különböző diszmű mesteri összeköttetése, az elragadó harmonia, az alkotás fensége és a magos röptű conceptió, — mely hat, hódít és bájol egyaránt.

Téved azonban mindenki, ki hiszi, hogy a mesternek nincsenek hibái. Hansen-nek két, de cardinális hibája van. Az egyik hibája az, hogy épületeiben sok udvart alkalmaz, sokszor oly számba sem vehető kicsiségben, hogy az oda nyíló helyiségek a kellő világítást sem nyérnek el s így ha sötétben nem is, félhomályban maradnak, mint ez a bécsi parlamentnél észrevehető.

A mi a másik hibáját illeti, ez onnét származik, hogy nála az épület belső és külső szerkezetének harmoniája a túlzásig vág össze még ott is, hol előnyösebb lenne kivételt csinálni; és így én Hansen néha az olyan költőhöz hasonlítanám, aki lángész, akit egy fenséges eszme lep meg, melyet meg is énekel egy halhatatlan költeményben csattanós rímekkel, de — fájdalom — épen e csattanós és gyönyörű rímek miatt a versnek nem ritkán ép oly gyönyörű tartalmát feláldozza. És e hiba épen a Drasche-féle palotán észlelhető, melynek — ha remek homlokzatát a költemény rímjének lehet nevezni, akkor — gyönyörű tartalma annyiban van feláldozva, amennyiben némely helyiséget még nappal is *világítani kell*, hogy sötétben ne maradjon.

A mesternek utolsó munkája a tisztán görög stylben épült parlament, meg világra

szóló munka maga nemében unicum. Eltekintve a nemes arányoktól, a munka fenségétől, — egy mesterileg palástolt abszurdummal találkozunk itt. Az épület egy emeletes, holott emeletes görög épületet a műtörténet nem is ismer. No, de hát hibátlan ember a világon nem létezik és a mester művészete nem is a hibátlan munkában fekszik, hanem igenis akkor valódi művész az alkotó, ha hibáját mesterileg palástolni érti. És ezt Hansen nagyon is értette!

A rampa egész az első emelet alapzatáig ér fel s az a földszinti épület túlnyomó részét a vizsgáló szemek elől elfedi, míg oldalról tekintve a földszinti rész az emeleti rész alapzatának lenni látszik. A látszat tehát csal; mert mi csupán egy magas alapzaton pihenő földszinti épületet látunk, az abszurdum elmosódik, mosolygunk a sikerült csel felett és bámuljuk a mester nagyszerű erejét. Nyilvános működését most már befejezte a mester; a trifolium egyik tagja — *Ferstel* — tavaly halt meg. Hansen is visszavonult a nyilvános élettől és csak *Schmied* áll még ott erejének teljében. Hansen munkái azonban halhatatlanná tették őt; hirdetni fogják az igazi, a lelkesült nagymester a lángész nevét, aki a classikus kor művészetét elsajátította és megifjítva adta át hamisatlan eredetiségében a jelennek és jövőnek.

NYÁRI SÁNDOR.

KÉPZŐMŰVÉSZETI HIREK.

~ A KÉPZŐMŰVÉSZETEKÉRT. Supka Jeromos zirci főapát 200 forinttal az országos magyar képzőművészeti társulat alapító tagjai közé lépett.

~ MUNKÁCSY „HALÁLRA ÍTÉLT” című festménye, melynek aczelmetszetű másolata fővárosunkban is látható a műárosoknál. Londonban a koek-koek képgyűjteményben oly nagy feltűnést keltett, hogy azt az angol kormány a királyi képesarnokok egyike számára meg akarja vásárolni.

~ JÓKAINÉ LABOREALVY RÓZA mellszobrára, melyet a gróf Teleki Sándor elnöklése alatt alakult bizottság carrarai márványban fog a nemzeti múzeum számára elkészíttetni, eddig 400 forinttal megvalósított összeg gyűjt egybe. A Petőfi-társaság közlönyében, a „Koszoru” lelkés szavakban emlékszik meg az ügyről s különösen felhívja rá azon színtársulatok figyelmét, melyeknek nemcsak dícsőségére, de anyagi hasznára is működött a művésznő jubiléris föllépteivel. Az eddigi, aránylag csekélynek mondható sikert a ciklikiró a minden figyelmet elnyelő választási mozgalmaknak tulajdonítja s azon hitének ád kifejezést, hogy a magyar művészet lelkes barátai ezentúl fölkarolják az ügyet s a városok, kaszinók s takarékpénztárak, melyek jeles vezetés mellett a hazai közügyekről sem szoktak megfélemedezni, ez ügyet sem ejtik el.

~ MUNKÁCSY MIHÁLY az orsz. magyar képzőművészeti társulat választmányának üdvözlétére Colpachról (luxemburgi birtokáról) július 6-án kelt igen meleg hangú köszönő levélben válaszolt, a melyben kijelenti, hogy őt, mint eddig, ugy ezután is, a művészi törekvések mellett, a hazája iránti szeretetből és lelkesedésből kifolyó eszmék fogják vezérelni, hogy nemzeti

művészetünknek — habár a külföldön — minél méltóbb és buzgóbb harczosa legyen! Ezenfelül örömmel igéri, hogy nagy művének Budapesten leendő kiállítása alkalomával néhány napot itteni pályatartási és barátaik körében fog tölteni, hogy ez alkalommal az újabb hazai műtermékekkel, eszmékkel és törekvésekkel megismerkedjék.

~ A BRÜSSELBEN LEGKÖZELEBB MEGNYILANDÓ NAGY MŰKIÁLLÍTÁSON a képzőművészeti társulat közbenjárása folytán a magyar művészet is méltóan lesz képviselve, Aggházy Gyula, Benczur Gyula, Kéméndy Jenő, Mészöly Géza, Than Mór és Vágó Pál küldtek oda egy-egy festményt, melyeknek kedvező elhelyezéséről a társulat már hivatalosan értesült.

~ KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT ezidei évkönyve szerint az alábbi festők és szobrászok képezik a magyar képzőművészek teljes névsorát. Aby Andor, festész, Bécs. Adler Mór, festész, Budapest, Béla-utca 3. Aggházy Gyula, festész, Budapest, üllői út 9. Baditz Ottó, festész, München, Gabelsbergerstrasse 27/2. Balló Ede, festész, Budapest, király-utca 105. I. 5. Barabás Miklós, festész, Budapest, muzeum-utca 3. Benczur Gyula, festész, Budapest, sugárút 123. Beszédes Kálmán, festész, Konstantinápoly. Bezerédi Gyula, szobrász, Budapest, várbazár, alsó pavillon. Bihari Sándor, festész, Páris. Bitzó Géza, festész, Halas. Blaskovics Ferencz, festész, München, képzőművészeti akadémia. Boehm József, szobrász, London, The Avenue 76. Fulham Road. S. W. Böhm Pál, festész, München, Theresienstrasse 36. Brestyánszky Béla, szobrász, Budapest, gyár-utca 5. Brodszky Sándor, festész, Budapest, gyár-utca 35. Bruck Lajos, festész, Páris, 5 rue Pelouse. (Rue de Constantinople.) Bubicz Zsigmond, festész, Budapest, Sándor-utca 4. Conränder György, festész, Budapest, Ferencz-József rakpart 26. Csányi Gizella, festész, München, Briennerstrasse 35. Cserépi Árpád, festész, Budapest, Gyöngygyök-utca 9. Csillagi Lajos, festész, Új-Pest, fő-út 48. Csóka Mór, festész, Mohács. Csúzy Gizella, festész, Velence, Campiello Albuzy 1514. Delhaes István, festész, Bécs, Lichtensteinstrasse 46. Déri Kálmán, festész, München, Gabelsbergerstrasse 74. Doby Jenő, rézmetsző, Budapest, II. Zsigmond-utca 45. Donáth Gyula, szobrász, Budapest, lánchíd-utca 4. Dux S., festész, Bécs, Währingerstrasse 48. Ebner Lajos, festész, Páris, 42, rue Fontaine. Eisenhut Ferencz, festész, München, képzőműv. akadémia. Elischer Lajos, festész, Budapest, külső dob-utca 55. Feledi Tivadar, festész, Zala, u. p. Tab. Feszty Árpád, festész, Budapest, vas-utca 17. Gerhardt Alajos, festész, Budapest, bérkocsis-utca 11. Greguss Imre, festész, vámház-körút 11. Greguss János, festész, Budapest, I. tábor-utca 4. Grosz Béla, festész, Budapest, Géza-utca 5. Gundelfinger Gyula, festész, Krompach. Gyárfás Jenő, festész, Sepsí-Szt.-György. Győrök Leo Gy., festész, Budapest, I. országház-utca 8. Gyulai László, festész, I. mészáros-utca 32. Haan Antal, festész, Róma, Isola Capri. Hegedüs István, festész, Kassa, Forgács-utca 22. Heinrich Ede, festész, Budapest, várkert-rakpart 10. Herzl Kornél, festész, München, Hess-Strasse 4/IV. Hollósy Simon, festész, München, Landwehrstrasse 56/4. Horovitz Li-

pót, festész, Varsó, Mazowiecka-Gasse 4. Huszár Adolf, szobrász, Budapest, Bajza-utca. Innocent Ferencz, festész, Budapest, Deák-utca 3. Irinyi Sándor, festész, Pécs. Jakobey Károly, festész, Budapest, gyár-utca 18. Jankó János, festész, Budapest, Klauzál-utca 9. Joanovics Pál, festész, Bécs, képzőművészeti akadémia. Julier Ferencz, szobrász, Bécs. Kacziány Ödön, festész, Szeged. Kaufmann Izidor, festész, Bécs, képzőművészeti akadémia. Karlovsky Bertalan, festész, Páris, 25, Boulevard Gouviou St. Cyr. Kárpáthi Rezső, festész, Bécs, képzőművészeti akadémia. Kegyes József, festész, Böleske, Tolna-megye. Keleti Gusztáv, festész, Budapest, sugár-út 83. Kéméndy Jenő, fest., München, Marstrasse 4 II. Kern Armin, festész, Bécs, Favoritenstrasse 50. Kimmach László, festész, Bpest, Tud. Akadémia. Kiss György, szobrász, Budapest, kötő-utca 5. Klapka Emil, festész, Budapest, gyár-utca 5. II. 38. Klimkovits Ferencz, festész, Kassa. Klimkovits Ferencz, festész, Budapest, V. ker. államgymn. Klein Miksa, szobrász, Berlin, Yorkstrasse, 10. S. W. Kohányi Károly, festész, Budapest, I. országház-u. 25. Komlóssy Ferencz, festész, Budapest, Zsigmond-utca 38/a. Konek Ida, festész, Páris, Avenue de Villier 133. Koroknyai Ottó, festész, Zákány. Kovács Mihály, festész, Budapest, ősz-utca 40. Kőváry F. E., festész, Kolozsvár. Kratzmand Ede, üvegfestő, Budapest, üllői út 20. Mercader-Lazányi Irma, festész, Nyitra. Leinburg Leo br., festész, Bécs, I. Schillerp. 3. Libay Lajos, festész, Bécs, Neudeggerstrasse 23. Liezenmayer Sándor, festész, München, a képzőművészeti akadémia tanára. Ligeti Antal, festész, Budapest, nemzeti múzeum. Loránfi Antal, szobrász, Bécs, Goldegg-Gasse 9. III. 14. Lotz Károly, festész, Budapest, gyár-utca 18. Löschinger Zsigmond, festész, Budapest, II. ker. polgáriskola. Madarász Victor, festész, Budapest, városligeti fasor 45. Manheim Agost, festész, München, Kapellenstrasse 3. Marasztony József, festész, Bécs, képzőművészeti akadémia. Margitay Tihamér, festész, Budapest, Tud. Akadémia. Markó András, festész, Florencz, Via Sto Spirito 32. Markó Károly, festész, Florencz, Via Oriuolo 15. Mátrai Lajos, szobrász, Budapest, Izabella-utca 62. Mednyánszky László br., festész, Ujpest, Mária-utca 3. Mesterházy Kálmán, festész, Budapest, molnár utca 19. Mészöly Géza, festész, Székesfehérvár, Vörösmartý-tér 3. Michalek Lajos, rézmetsző, Bécs, Wieden, Mayerhofg. 10. Miskovszky Victor, festész, Kassa. Molnár Géza, festész, Budapest, Hunyady-tér 40. Molnár József, festész, Budapest, Hunyady-tér 40. Morelli Gusztáv, íametsző, Budapest, Izabella-utca 62. Munkácsy Mihály, festész, Páris, Avenue de Villiers 53. Müller Adolf, festész, Szolnok. Nadler Róbert, festész, Bécs, I. Ehrendorferstrasse 7. Nemes Eliza grófnő, festész, Kun-Szt.-Miklós. Paczka Ferencz, festész, Róma, Palazzo Venezia. Pálffy-Daun Lipót gróf, theanoi herceg, festész, Budapest, Wurm-utca 3. Pállik Béla, festész, Düsseldorf, Immermannstrasse 25. Pataky László, festész, Páris, 44, rue Jacob. Peske Géza, festész, München, Schillerstrasse 21/a. Pósa Gusztáv, festész, Budapest, pipa-utca 24.

(Folyt. köv.)

„HARMONIA”

zongoratermében (váci-utca 3.) alábbi bécsi zongoragyárosok gyártmányai raktáron találhatók:

J. Heitzmann és fia

cs. kir. udvari zongoragyáros.
Elsőrangú gyár, mely különösen arról nevezetes; hogy a legtartósabb hangszereket készíti. Zongorái az egész világon elvannak terjedve. S mindenütt egyaránt kelendőségnek és kedveltségnek örvendenek. Birja a legmagasabb kitüntetések.

Zongorahangoló
lakcíme
megtudható a „Harmonia”
zeneműkereskedésben.

F. WOLLEK
Olcsó közép minőségű tetszetős zongorák.

HERBAR

világhírű zongorái.
Ezen hangszerek a zongoragyártás remekei közé tartoznak. Tartósságra utólérhetlenek, ezen tulajdonságnak köszönheti a gyár nagy hírnevét.

Kaphatók:
Salon Stuez, diófa
fekete
kereszt-hurozott és egyszerű.

Schmidt Ferencz

Bösendorfer tanítványa.
Jó minőségű tartós zongorák:
Rövid salon, diófaból
fekete
Arjegyzék küldetik, díj nélkül.

Wessely Márton

zongoragyáros.
Különös specialitás az úgynevezett „Diminutiv” zongora, legkisebb alak s mégis erős, tömör hang. Bármilyen kicsi szobában is elfér. Az egész zongora 1 1/2 méter. Különféle érmek.

Hamburger Károly

bécsi zongoragyáros, készít kitűnő zongorákat, melyek a „Harmonia” zongorateremben folyton készletben tartatnak és jutányos áron kaphatók.

Stahl Ferencz

Kitűnő zongorákat készít, melyek nagy kedveltségnek örvendenek.

HESSE L.

nemcsak, hogy szakértelemmel kezeli a hangolást, hanem mint volt zongorakészítő a hangszerek javítását is magára vállalja.

HEITZMANN NÁNDOR

Jó minőségű tartós zongorák,
Rövid salon diófaból
« » fekete

POKORNY

Zongorait ajánlja a közönség figyelmébe.

Nemecske József

zongorák. Tartós kitűnő hangszerek. Különösen ajánlatosak iskolák számára.

Zenetanárok lakcímei.

ZONGORA:

Bartay János, nemzeti zenédei t. váci-u. 13.
Deutsch Willy, bálvány-utca 18.
Drescher Raimund, kerepesi-ut, kerep. udv.
Erney József, nemz. zen. t., kerepesi-ut 24.
Gobbi Henrik, m. kir. orsz. zeneakadémiai tanár. Ferencz-József rakpart 18.
Klinger Sándor, sugár-ut 23. III. em. 9. ajtó.
Kont Ilona, sugár-ut 60.
Koschirz János, sugár-ut 89.
Major J. Gyula, váci-körút 17.
Rausch Károly, nemz. zenédei tan., Hunyady-utca 3.
Schütze Rezső, nemz. zenédei tanár, nagy korona-utca 4.
Sipos Antal, magán zeneakadémia tulajdonosa, Kecskeméti-utca „Geist”-ház.
Somogyi Mór, Zrínyi-utca 3. sz. I. em. 19. a.
Vajdafi Béla, nemz. zenédei tanár, külső dob-utca 49.

HARMONIUM ÉS ORGONA.

Erney József, kerepesi-ut 24.

ÉNEK.

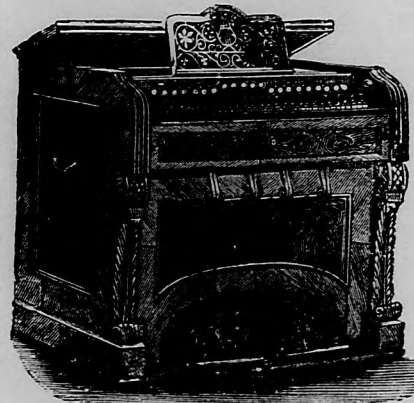
Henderson Mary, aranykéz-utca 2. sz.
Igerics Katalin, Lipót-utca 6.
Passy-Cornet Adel, m. kir. orsz. zeneakadémiai tanár asszony, muzeum-körút.
Schmidt József, Lipót-utca 19.

ZENESZERZÉS.

Breisach Szidor, váci-körút 29. III. em. 8.
Erney József, kerepesi-ut 24.
Major J. Gyula, váci-körút 17.
Nicolitsch Sándor, m. kir. orsz. zeneakadémiai tanár, Kazinczy-utca 17.

HEGEDŰ.

Gobbi Alajos, nemz. zen. t., magyar-u. 36.
Kis Péter, nemz. zenédei tanár, Sándor-u. 5.
Mészáros Imre, nemz. zened. tr. tüzoltó-u. 10.

A legkitűnőbb
HARMONIUMOK
Tietz Péter utóda
Kotykievics Teofil
gyára.

A legjobb minőségű harmoniumok nagy választéka. Hangverseny- és salon-harmoniumok. Prolongement és percussióval templomok és iskolák számára 100 forinttól fölfelé.

Több évi jótállás.
Arjegyzékek kívánatra bérmentve küldetnek.

„Erste Productiv-Genossenschaft der Klaviermacher”

Arany- és más magas érdemmel kitüntetett gyár.

WIEN.

Verschiedene goldene Medaillen und andere hohe Auszeichnungen.

Bécsi zongoragyár Produktiv-szövetkezet

kitűnő gyártmányok, melyek minden tekintetben kiállják a versenyt a leghiresebb zongorákkal.

KAPHATÓK:

Barna egyszerű hurozott ↓ Fekete egyszerű hurozott
Barna kereszt-hurozott ↑ Fekete kereszt-hurozott

Egyedüli főraktárunk Budapesten (váci-utca 3. szám), a „Harmonia” zongorateremben.